

Policy för attraktiv grundskola

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast antagen	Beslutsinstans
Policy för attraktiv grundskola	Policy	2026-04-27 § 77	Kommunfullmäktige
Administrationsansvarig	Version	Diarienummer	Giltig till
Utbildningsförvaltningen	2	24KS788	Tillsvidare
Dokumentinformation	Policy för attraktiv grundskola		
Dokumentet gäller för	Barn- och utbildningsnämnden		

Inledning

Syfte

Detta styrdokument har till syfte att säkerställa kvalitet i verksamheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar för densamma samt att skapa goda förutsättningar för befolkningsutveckling i kommunen kopplat till skolans attraktivitet.

Styrdokumentet ”Modell för attraktiv skola” baseras på Piteå kommuns Utvecklingsprogram – för Vision 2050 samt barn- och utbildningsnämndens grunduppdrag.

Bakgrund

Skolans uppdrag regleras i första hand via nationella styrdokument som skollag, barnkonvention, läroplan och kursplaner samt förordningar. Under senare år har det skett förändringar i det nationella uppdraget som, på ett påtagligt sätt, kommer att förändra förutsättningarna. I de nationella styrdokumenterna förtydligas hur verksamheten bör organiseras. Det handlar bland annat om en tydlig stadiindelning i kursplaner, ny lärarutbildning och krav på att endast legitimerade lärare får undervisa i de ämnen där de är behöriga.

Som huvudman för skolan ansvarar kommunen för genomförandet av det nationella uppdraget. I Piteå finns ett antal kommunala beslut och ambitioner som påverkar skolverksamhetens utformning. Utgångspunkten för dessa beslut finns i kommunens Vision 2050:

”I Piteå bor du på en plats där alla är delaktiga i samhällsbygget. Kommun, näringsliv och föreningar samverkar för att utveckla Piteå och attrahera nya talanger. Kombinationen av samverkan och en bra balans mellan olika branscher, där forskning och utbildning är centrala delar av utvecklingen, bidrar till framgångsrika företag och att företagare är nöjda med näringslivsklimatet.”

”Här innebär att bo med barn mer än bara Sveriges bästa skolor.”

”I Piteå kan alla känna sig trygga med att barnen får en god utbildning och att hjälp finns tillgänglig vid behov.”

Mål

”All verksamhet inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde skall utgå från barnets bästa. [...] Barn- och utbildningsnämndens målsättning är att förbättra barns vardag och framtid varje dag och därför anser nämnden att varje dag i förskolan och skolan är viktig.”

”Förskolan och skolan har en viktig uppgift att skapa en intressant och stimulerande undervisning. Barnen och eleverna skall känna och uppleva delaktighet, motivation, nyfikenhet,

kreativitet och upptäckariver som tas tillvara och uppmuntras. Även om glädje och fantasi därför är viktiga byggstenar i all undervisning behöver unga individer även öva sig i det strävsamma, ibland tråkiga, nötrandet genom mängdträning samt bygga upp en förmåga att hantera motstånd och ansträngning.”

”Trygghet, gemenskap, inkludering och mångfald är värden som ska genomsyra alla verksamheter som barn- och utbildningsnämnden ansvarar för. Då förskola och skola är en samhällsviktig verksamhet som ska hållas öppen även i samband med kris och höjd beredskap är det viktigt att lokaler, bemanning och säkerhet är utformade för detta. Att identifiera platser som upplevs otrygga samt att vidta åtgärder för att stävja otryggheten är ett led i barn- och utbildningsnämndens trygghetsskapande samhällsbygge. Likaså kan införandet av skolsociala team, där skola och socialtjänst aktivt arbetar tillsammans, leda till mer förebyggande, tillgängliga och kunskapsbaserade arbetssätt med utgångspunkt i såväl den nya socialtjänstlagen som i skollagen.”

”Barn- och utbildningsnämnden betonar vikten av att ge barn och elever en bred bas som stödjer arbetet med att utveckla förmågorna nyfikenhet, kreativitet och entreprenörskap så att barn och elever i framtiden vågar satsa och tro på sig själva.”

Skollagen (2010:800), Barnkonventionen, Vision 2050 för Piteå kommun tillsammans med barn- och utbildningsnämndens grunduppdrag utgör övergripande styrande dokument för skolverksamheten och ska tillsammans ge förutsättningar för att kommunen är en attraktiv och god skolkommun.

Modell för attraktiv skola

Utifrån det nationella uppdraget och de kommunala styrdokumenterna har det i modellen formulerats ett antal önskvärda förutsättningar för att nå hög måluppfyllelse när det gäller

- kvalitet i verksamheten samt
- social,
- ekologisk och
- ekonomisk hållbarhet.

Förutsättningarna är inte absoluta krav utan måste, dels vägas samman och dels värderas mot varandra innan en skolorganisation fastställs. Förutsättningarna omsätts också i framgångsfaktorer, som är mer konkreta. Detta för att öka förståelsen för modellen och därigenom dess styrning.

Sammanfattningsvis innebär det att framgångsfaktorerna ska vara vägledande för barn- och utbildningsnämndens planering av framtida skolstruktur, men inte absoluta. Modellen öppnar därigenom för lokala avvikelser och möjlighet att ta speciell hänsyn från fall till fall.

Modellen eftersträvar en levande landsbygd i hela kommunen.

Kvalitet

Kommunalt fastställda beslut och riktlinjer:

”Kommunen kännetecknas av lyhördhet och nytänkande utan att tumma på rättssäkerhet eller kvalitet. Genom effektiva och hållbara verksamheter som levererar välfärdstjänster av hög kvalitet skapar vi ett samhälle där människor, företag och idéer kan växa och utvecklas.”

”En god lärmiljö i inbjudande, säkra och pedagogiska lokaler är därför av högsta vikt för att medborgare med barn i förskole- och skolålder ska trivas och uppleva att det är attraktivt att bo i Piteå. Därför verkar barn- och utbildningsnämnden för kvalitativa och utvecklande förskolor, skolor och fritidshem i alla delar av kommunen.”

”Förskollärare och lärare är den enskilt viktigaste faktorn för barns och elevers lärande. Barn- och utbildningsnämnden organiserar därför verksamheten med legitimerade och ämnesberöriga förskollärare och lärare för att säkerställa elevernas måluppfyllelse. Målet är att alla barn, oavsett var de bor i kommunen, ska gå i en förskola och skola som bedriver undervisning som leder till att eleverna når kunskapskraven. Kompetensförsörjningens alla delar – utveckla och behålla, attrahera, rekrytera och introducera medarbetare – ska därför prioriteras och kvalitetssäkras på alla nivåer i organisationen och nämndens strategiska kompetensförsörjningsplan skall utvärderas och revideras kontinuerligt.”

Förutsättningar för kvalitet i verksamheten

Antalet elever vid en skolenhet har betydelse för möjligheten att skapa goda förutsättningar i verksamheten men också för möjligheten att skapa attraktiva tjänster som underlättar rekrytering av rätt behörighet och kompetens. Kraven på lärarlegitimation och högre krav i nationella styrdokument (exempelvis krav på skolbibliotek på samtliga skolor) gör att allt fler skolhuvudmän i Sverige bedriver sin verksamhet i större enheter än tidigare. Skolans pedagogiska arbete har förflyttats från ”traditionell undervisning” till ”flexibelt lärande” där läraren arbetar tillsammans med andra lärare och professioner för att tillgodose enskilda elevers behov vilket förutsätter en större och mer flexibel organisation för att möjliggöra tjänstefördelningar.

Sveriges riksdag har beslutat att grundskolan från och med hösten 2028 kommer att bli tioårig där förskoleklass utgår som skolform. Förändringen innebär att lågstadiet framöver kommer att inbegripa årskurs 1-4, mellanstadiet årskurs 5-7 och högstadiet årskurs 8-10.

Årskurs 1 – 4

Det är ännu osäkert vilka behörigheter som kommer att krävas för personalen som undervisar i lågstadiet efter hösten 2028. Mest troligt kommer det att vara två

yrkeskategorier (lärare och lärare i fritidshem). Förutsättningar för samarbete inom – och mellan – de båda yrkeskategorierna bedöms som viktiga. Det handlar både om förutsättningar att utveckla verksamheten, vilket underlättas om man inte är ensam inom sin yrkesgrupp, men också möjligheten till rationell fördelning av arbetsuppgifter. Det sistnämnda inte minst viktigt ur arbetsmiljösynpunkt.

Årskurs 5 – 7

För årskurs 5 - 7 handlar det dels om behovet av att ha legitimerade lärare även i övningsämnen där undervisningstiden inte är lika omfattande och samordning därför är nödvändig mellan flera klasser, dels om att lärare kommer att ha olika behörigheter med inriktning mot samhälls- eller naturorienterande ämnen. Detta förutsätter en närmare samverkan mellan pedagoger. Önskvärt är då att det finns mer än en klass i varje årkurs, där lärare kan etablera samverkan kring olika delar av undervisningen men också ha ett stöd i varandra när det gäller bedömningen av elevernas prestationer, bl a i nationella prov och för betyg.

Årskurs 8 – 10

I princip samma skäl som ovan motiverar föreslagna elevtal för årskurs 8 – 10. En skillnad består i att lärarna här har en mer begränsad behörighet (färre ämnen) varför det krävs fler elever för att skapa underlag för hela tjänster. Ett annat skäl till högre elevtal är att skapa fler valmöjligheter för eleverna inom språkvalet.

Samverkan

Samverkan mellan stadier och mellan skola och förskola kan skapa många fördelar. En nära samverkan förutsätter dock en lokalmässig integrering eller att verksamheterna ligger i omedelbar närhet av varandra.

Naturligast är att det sker en samverkan mellan förskolan och åk 1 – 4 eller mellan åk 5 – 7 och 8 – 10. Ett större gemensamt elevunderlag kan motivera ett något lägre elevtal för respektive stadium. Inom åk 5 – 10 finns det också stora möjligheter till lokalmässig samverkan, bl a genom ett bättre nyttjande av de specialsalar som finns för åk 8 – 10.

Framgångsfaktorer

- Skolan organiseras stadiervis där mellan- och högstadium företrädesvis samlokaliseras.
- Lärares kompetens och förutsättningar är avgörande för undervisningens kvalitet och skolans resultat. För att skapa underlag och goda förutsättningar för samarbete, pedagogiskt utvecklingsarbete och fördelning av arbetsuppgifter bör man eftersträva ett underlag där:
 - en skolenhet med åk 1 – 4 har 60 elever eller fler.
 - en skolenhet med åk 5 – 7 har 100 elever eller fler.

- en skolenhet med åk 8 – 10 har 180 elever eller fler.

- Kravet på behörig personal bör i huvudsak klaras med personal vid skolenheten. Förutsättningen att klara behörighetskravet, och även att skapa attraktiva heltidstjänster, är kopplat till enhetens storlek.
- Möjlighet till samverkan med integrerad eller intilliggande verksamhet (inkl. förskola) skapar bättre förutsättningar kring behörighet och tjänster och det kan därför kompensera för något lägre elevtal i de olika stadierna.
- Skolans inne- och utemiljö upplevs som funktionell, stimulerande och säker för såväl elever som personal.
- Skolan har en god inommiljö utifrån ljudmiljö, fuktsäkerhet, ventilationsstandard och inneklimat.

Socialt

Kommunalt fastställda beslut och riktlinjer:

”I Piteå arbetar vi för att forma en framtid där trygghet och gemenskap är centralt. Genom att vara proaktiva gentemot utmaningar och att stärka Piteås fördelar kan vi skapa en plats där människor känner sig välkomna och uppskattade. [...] Det innebär att Piteå kan förbli en trygg och trivsamt plats, där inkludering och mångfald är nyckelbegrepp för att skapa en kommun där alla känner sig delaktiga.”

”Lärmiljön och utemiljön har stor betydelse för barns och elevers trivsel i förskolan och skolan. Barn- och utbildningsnämnden prioriterar därför elevhälsa, skolsociala team, lärartäthet, kommunikation och information till barn/elever och vårdnadshavare samt allt arbete mot diskriminering och kränkande beteende.”

”Förskolan och skolan ska ge alla elever den ledning och stimulans de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att kunna utvecklas enligt utbildningens mål. Förskolan och skolan har

ett kompensatoriskt uppdrag vilket innebär att man ska arbeta för att uppväga skillnader mellan barns och elevers förutsättningar att utvecklas i sitt lärande. Barn och unga ska få stöd i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling.”

Förutsättningar för social hållbarhet

Närhet för attraktionskraft

I enlighet med flera studier så utgör skolans kvalitet och närhet viktiga aspekter för attraktionskraft. Genom att erbjuda skolgång i relativ närhet till kommunens invånare skapas förutsättningar för tillväxt i alla delar av kommunen.

Närhet för trygghet

För att undvika långa skoldagar och beakta säkerhetsaspekter vid transporter av yngre elever, eftersträvas en närhet mellan boende och skola. För äldre elever är det acceptabelt med längre skolväg för att skapa förutsättningar för god kvalitet i undervisningen samt möta ett ökat socialt behov med fler kamratkontakter.

- Inom hela kommunen eftersträvas närhet till skolan för de yngre eleverna, inte minst med tanke på restid för yngre elever med skolskjuts.
- Vid enheter med flera stadier skapas avgränsade och anpassade miljöer för elever i olika åldrar.
- Det är positivt med möjlighet till fler kamratkontakter med stigande ålder
- Det är positivt om skolan kan finnas i anslutning till mötesplatser av annan karaktär, som bibliotek, idrottslokaler, m m.
- God tillgänglighet för personer med olika typer med funktionsnedsättning.
- Säker trafikmiljö i anslutning till skolenheten.
- Möjlighet att nyttja kollektivtrafik.

Miljö

Kommunalt fastställda beslut och riktlinjer:

”Här [i Piteå] är ett hållbart liv en självklarhet. Vi är en central del av den gröna omställningen och det är lätt och lustfyllt att göra hållbara val i vardagslivet. Vi växer i samspel med platsens förutsättningar, vilket skapar attraktiva livsmiljöer.”

”Att ta hand om vårt klimat och jobba för en hållbar närmiljö är något vi tar på stort allvar. Vi vill att vår kommun ska vara en bra plats att leva på, inte bara för oss som bor här nu, utan också för framtida generationer.”

”Lokaler och miljöer i Piteås förskolor, skolor och fritidshem ska hålla hög kvalitet, ha spridning över hela kommunen, möjliggöra pedagogik, lek och rörelse, vara klimatanpassade och trivsamma.”

”Utemiljöer vid förskolor och skolor ska locka till fysisk aktivitet under såväl skoltid som fritid. Miljöerna ska vara utmanande och utvecklande för den motoriska utvecklingen och möjliggöra en bredd av aktiviteter.”

Förutsättningar för miljömässig hållbarhet

Skolan har en viktig roll när det gäller att bygga kunskaper och attityder kring miljö och långsiktig hållbarhet. Skolan har ett uppdrag att verka i den andan. I det innefattas även

förutsättningar för kommunikationer och transporter till och från skolan.

Framgångsfaktorer

- Skolenheter lokaliseras, om möjligt, så att elevers väg till och från skolan blir så kort och rationell som möjligt. Hänsyn tas även till föräldrars resväg i samband med lämning och hämtning på fritids.
- Skolskjutsar samordnas, så långt möjligt, med annan kollektivtrafik
- Större enheter i tätbefolkade områden minskar behovet av mat- och varutransporter.

Ekonomi

Kommunalt fastställda beslut och riktlinjer:

”Genom effektiva och hållbara verksamheter som levererar välfärdstjänster av hög kvalitet skapar vi ett samhälle där människor, företag och idéer kan växa och utvecklas.”

”Innovation, effektivitet och service är drivkrafterna i vårt arbete för ständig förbättring.”

”För att säkra en hållbar ekonomi krävs ändamålsenliga och kostnadseffektiva verksamheter, hushållning med tillgängliga ekonomiska och personella resurser samt en framförhållning i ekonomin.”

”Det långsiktiga målet för god ekonomisk hushållning i ett verksamhetsmässigt perspektiv är att bedriva verksamhet med både god kvalitet och hög servicenivå i enlighet med Vision 2050.”

Förutsättningar för god ekonomi

Särskilt vid mindre skolenheter är det viktigt att hitta möjligheter till samverkan mellan olika verksamheter som skola och förskola. När det gäller stödfunktioner finns möjligheter till effektivisering kring måltider, lokalvård och vaktmästeri.

Det är svårt att peka ut vad som bör anses som en ”rimlig yta” för en grundskola då olika faktorer spelar in. Dock har en rad lagändringar genomförts de senaste åren som påverkar kraven på tillgänglighet, säkerhet, brandskydd och ventilationskrav som gjort att ytbehoven för skolbyggnader är större idag än tidigare. Enligt exempel från Sveriges kommuner och regioner (SKR) kan lämpligt riktvärde för verksamhetsarea vara 10-12 kvm per elev totalt (vilket inkluderar inte bara själva undervisningsutrymmet utan även andra ytor som fritidsverksamhet, personalutrymme, elevhälsa, skolledning, lokalvård etc, men exkluderar driftsutrymmen, trapphallar, trapphus, källare utan fönster samt skolkök). I högstadieskolor, åk 8-10, finns ett antal specialsalar med lägre nyttjandegrad samt lokaler som samnyttjas med andra årskurser i lägre stadium, t ex slöjdsalar. Detta medför att högstadieskolor i regel har behov av större verksamhetsarea för eleverna än vad som angivits ovan.

Ekonomiska kalkyler avseende hyror, ombyggnadskostnader m m skall göras utifrån ett

kommunkoncernperspektiv.

Framgångsfaktorer

- Möjligheten till optimering av verksamhetens personalkostnader (inkl. vikariekostnader) är kopplat till enhetens storlek. Det är generellt svårare att planera tjänster på ett effektivt sätt vid mindre enheter.
- Samverkan mellan olika stadier och förskola förbättrar möjligheterna till effektivt lokalnyttjande. Vid mindre enheter kan samverkan mellan förskola och skola skapa bättre förutsättningar för fritidsverksamhet.
- Det är positivt om det går att samnyttja stödverksamheter med närliggande eller integrerade verksamheter. Kostnaden för stödverksamheter är generellt sett lägre/elev vid större enheter.